

Jezyk słowacki

Podręcznik dla
początkujących

Jakub Łoginow

JEZYK SŁOWACKI

Podręcznik dla początkujących

Wersja demo - fragment

Copyright © 2012 Jakub Łoginow

Wszelkie prawa, włącznie z prawem do reprodukcji tekstów

w jakiegokolwiek formie – zastrzeżone

ISBN: 978-83-62255-82-5

Jakub Łoginow

www.porteuropa.eu

Kraków, 2012

To jest bezpłatny fragment ebooka. Zachęcamy do zakupu
pełnej wersji podręcznika.

SPIS TREŚCI

WSTĘP: JAK SIĘ UCZYĆ JĘZYKA SŁOWACKIEGO ...	3
DIAKRYTYKA I ALFABET ...	6
WYRAZY ZDRADLIWE ...	9
PODSTAWY GRAMATYKI ...	13
SŁOWNICTWO DO NAUCZENIA SIĘ ...	22
SŁOWACKIE PRZEKLEŃSTWA I WULGARYZMY ...	104
SYTUACJA JĘZYKOWA NA SŁOWACJI ...	106
SŁOWACKIE DIALEKTY ...	109
ZAKOŃCZENIE ...	113

WSTĘP: JAK SIĘ UCZYĆ JĘZYKA SŁOWACKIEGO

Język słowacki jest po języku ukraińskim drugim najbardziej podobnym do polskiego językiem słowiańskim (niektórzy twierdzą, że nawet pierwszym). Nawet nie znając zupełnie tego języka, Polak bez problemu dogada się ze Słowakiem, czego już niestety nie można powiedzieć o kontaktach polsko-czeskich (język czeski jest trudniejszy) czy polsko-rosyjskich. Mnogość podobieństw między naszymi językami sprawia, że nauka języka słowackiego jest szybka, łatwa i przyjemna, chociaż nie pozbawiona pułapek. To wszystko również sprawia, że języka słowackiego powinniśmy się uczyć na zupełnie innej zasadzie, niż tej, na jakiej uczymy się „klasycznych“ (zupełnie niepodobnych do polskiego) języków obcych, takich jak niemiecki, angielski, francuski czy rosyjski.

Różnica w podejściu do nauki jest zasadnicza. Ucząc się od podstaw niemieckiego, musimy iść do przodu wolnymi krokami, uczyć się podstawowego słownictwa, a do tego odmiennych od polskiego zasad gramatycznych. Gdy na początku nauki języka niemieckiego weźmiemy jakikolwiek tekst niemiecki, nic z niego nie będziemy rozumieć. W przypadku języka słowackiego jest inaczej: tutaj już na wstępie rozumiemy ogólny sens nawet trudnego tekstu, a problemy sprawiają nam poszczególne słowa – te, które są zupełnie odmienne niż polskie i których znaczenia nie jesteśmy w stanie się domyślić (np. hárok – arkusz). Jednym słowem, osoby uczące się słowackiego jako początkujący rozumieją, co się do nich po słowacku mówi (a także rozumieją tekst pisany w tym języku), ale nie potrafią samemu formułować poprawnych zdań i nie znają znaczenia niektórych (ok. jednej trzeciej) wyrazów, chociaż z reguły mogą się ich domyślić z kontekstu.

Niniejszy podręcznik różni się od innych tego typu publikacji, które podchodzą do nauki języka słowackiego w klasyczny sposób, tak jak do nauki języków niepodobnych do polskiego. Autor tego podręcznika przy opracowywaniu zastosowanej tu metody dydaktycznej wyszedł z założenia, że nie ma sensu uczyć kursantów, że dobry znaczy dobry, kuchyňa to kuchnia a deň to dzień. Klasyczne podręczniki niepotrzebnie skupiają się na nauce takich oczywistości, co nie ma najmniejszego sensu i niepotrzebnie spowalnia naukę.

My natomiast uczymy inaczej: intuicyjnie i skutecznie, z mniejszym naciskiem na puryzm językowy i poprawność gramatyczną czy ortograficzną. W języku słowackim jakieś 70% słów jest podobnych do polskich lub są one takie, że łatwo można się ich

domyśleć. Np. słowo *horiet'* nie jest co prawda podobne do polskiego słowa *palić się*, ale jest one zrozumiałe ze względu na podobieństwo do staropolskiego słowa *gorzeć* (skąd pochodzi m. in. słowo gorzałka). Te słowa i zwroty po prostu pomijamy, skupiając się na nauczaniu Cię tej reszty słownictwa, która jest do polskiego zupełnie niepodobna i w związku z tym sprawia problemy.

Podobnie jest z gramatyką. Słowacka gramatyka jest zasadniczo podobna do polskiej, dlatego nie ma sensu, abyś szczegółowo uczył(a) się zasad gramatycznych w stylu, że przymiotniki odmienia się w sposób: *dobry – lepsi – najlepsi*. To jest przecież oczywiste (tak samo jest w języku polskim), dlatego w części gramatycznej podajemy tylko te najważniejsze zasady, które są odmienne, niż w języku polskim i jako takie mogą sprawiać problemy.

Osobną sprawą, na którą zwracamy uwagę w tym podręczniku, są liczne pułapki językowe. Język słowacki niestety ma wiele słów brzmiących identycznie lub podobnie do polskich, ale mających zupełnie odmienne, niekiedy przeciwstawne czy wręcz wulgarne znaczenie.

Czym ten podręcznik nie jest? Otóż z pewnych względów zrezygnowaliśmy tu z typowego dla innych podręczników omawiania sytuacji „z życia”, czyli scenek rodzajowych w stylu: „w restauracji”, „w hotelu”, „w szkole”, „pytanie o drogę”. Nie dlatego, żebyśmy uważali to za niepotrzebne, natomiast po prostu nasz podręcznik ma inny profil. Skupiamy się przede wszystkim na nauczaniu Cię SŁOWNICTWA i wytłumaczeniu w jak najszybszy sposób, na czym polegają najważniejsze różnice pomiędzy polskim a słowackim (w słownictwie i gramatyce). Dalszy etap nauki polegać ma na tym, że powinieneś po prostu osłuchać się i odczytać z językiem słowackim i po dosłownie miesiącu – dwóch będziesz w tym języku w miarę swobodnie mówić (z błędami, ale komunikatywnie), bo wszystko przyjdzie samo, intuicyjnie. Taka jest zaleta uczenia się języka, który jeszcze dwieście lat temu niektórzy Węgrzy uważali za „zniekształcony polski” (Słowacja należała przed 1918 roku do Węgier).

Uzupełnieniem dla naszego podręcznika są publikacje innych wydawnictw, kładące nacisk na co innego niż my, spośród których możemy polecić następujące pozycje (można je kupić przez Internet pod poniższymi linkami):

Język słowacki na co dzień:

www.selkar.pl/aff/vovk/jezyk_slowacki_na_co_dzien_p_187551.html

Słowacki kurs podstawowy z płytą CD:

www.selkar.pl/aff/vovk/slowacki_kurs_podstawowy_z_plyta_cd_p_179692.html

Kieszonkowy słownik PL-SK, SK-PL:

www.selkar.pl/aff/vovk/kieszonkowy_sloownik_slowackopolski_polskoslowacki_capia_k_alojz_p_177236.html

Na końcu podręcznika podamy kilka praktycznych informacji na temat samej Słowacji i dalszej samodzielnej nauki, poprzez podróże, czytanie słowackiej prasy czy słuchanie słowackiego radia przez Internet.

Miłej nauki!

DIAKRYTYKA I ALFABET

To, co Polakom sprawia największą trudność w języku słowackim – to przede wszystkim diakrytyka, czyli specyficzne słowackie litery z „ogonkami“. Oczywiście z literami takimi jak š, č, ž, ň sprawa jest jasna – znaczą one sz, cz, ż, ń. Problem pojawia się przy długich samogłoskach (tych z kreską), gdzie zapamiętanie poprawnej pisowni (np. czy dane słowo pisze się przez a czy á) jest bardzo trudne.

Po co są te kreski nad samogłoskami? Mówiąc w skrócie, oznaczają one, że samogłoska jest długa. Wymawiając ją, należy ją przeciągnąć, tak jakby to były dwie litery.

Á – długie a, czyli wymawia się aa

Tak samo: á, é, í, ý, ó.

UWAGA: słowacka litera ó nie ma nic wspólnego z naszym ó zamkniętym, a więc wymawiamy ją jako długie o (oo), a nie u. Np. słowo Nór czytamy [Noor], a nie [Nur].

Mylącą jest też kwestia litery y i ý. W języku słowackim w wymowie nie ma głoski Y, a więc zarówno I jak i Y czytamy jako i. Podobnie í oraz ý czytamy tak samo jako długie i. Różnica dotyczy tylko zapisu i jest po prostu archaizmem.

Jak zapamiętać, kiedy należy wstawić samogłoskę krótką, a kiedy długą? Niestety, na to nie ma reguły (z dwoma wyjątkami). Po prostu trzeba to wykuć na pamięć i nawet intuicja tu nie pomoże. Słowacy co prawda potrafią ze słuchu wyczuć, gdzie jest samogłoska przedłużona, ale przeciętny Polak nie słyszy żadnej różnicy w wymowie ý i y. Sytuację pogarsza fakt, że sami Słowacy (w tym prezenterzy radiowi i telewizyjni) mówią w wielu przypadkach niechlujnie i samogłoskę długą wymawiają krótko, krótką – długo itp.

Te zasady, o których wspomniałem, są dwie. W przymiotnikach (w tym nazwiska o charakterze przymiotnika, kolory) prawie zawsze na końcu jest długa samogłoska (z kreską), np.:

Dlhý (długi)

Iveta Radicová

Zelený

Druga zasada mówi o tym, że w sąsiednich sylabach nie mogą być dwie długie samogłoski. Tak więc na pewno nie mógłby istnieć zapis: zélénina, striédát' itp.

Co do spółgłosek, to należy pamiętać, że litery Ľ i Ť to nie to samo, co L z apostrofem i T z apostrofem. Słowacka litera Ľ to jeden znak, a zapis z polskiego alfabetu t' (T + apostrof) to dwa znaki i w ten sposób nie można pisać.

Różnica między L a Ľ jest mniej więcej taka, jak między polskim Ł a L. Jeszcze lepiej wytłumaczyć to osobom, które znają język ukraiński czy białoruski: słowackie L to ukraińskie Л а Ľ (miękkie L) to odpowiednik ukraińskiego ЛЬ.

Litera Ľ to nie to samo co Ĺ. Litery Ĺ Í oraz Ŕ ř są w języku słowackim używane bardzo rzadko. Należy zauważyć, że w słowackim nie istnieje litera ř, znana z alfabetu czeskiego (oznaczająca w przybliżeniu rz). Natomiast litera ä czyta się jak e.

O ile ze specyficznymi słowackimi spółgłoskami (np. š, č, ľ, ť) nie ma aż tak wielkiego kłopotu, to już z samogłoskami – jak najbardziej. Nawet po wielu latach pobytu na Słowacji i świetnej znajomości języka, słowaccy Polacy nie są w stanie nauczyć się prawidłowej pisowni samogłosek (z kreską czy bez). Pewnym rozwiązaniem jest pisanie zupełnie bez diakrytyki, używając wyłącznie liter takich jak w alfabecie łacińskim i angielskim. Robi tak wielu Słowaków i ta maniera jest traktowana jako coś zupełnie naturalnego w życiu codziennym, większość osób tak pisze e-maile, w tym biznesowe, albo notatki służbowe w firmach. Oczywiście bez diakrytyki nie wypada napisać oficjalnego pisma czy artykułu w gazecie.

W nauce języka słowackiego pomocna będzie znajomość pewnych nieformalnych zasad, jak polskie słowo „zamienia się” na jego słowacki odpowiednik.

Np. w języku słowackim prawie w ogóle nie ma g. Zamiast tego, tam gdzie w polskim słowie jest g, w słowackim jest h (nie mylić z ch).

G -> H

Góra -> hora

Grać -> hrať

Gasić -> hasiť

Litera g występuje jednak w słowach obcego pochodzenia, np. region, gotyka (gotyk) oraz w niektórych słowach o słowackim rodowodzie, np. Goral – góral, gombík – guzik

Polskie -łó-, -łó- często zamienia się na słowackie -hla-, np.:

Głowa -> hlava

Głód -> hlad

Głos -> hlas

Główny -> hlavny

Głoska -> hlaska

Włosy -> vlasy

Słoma -> slama

Odpowiednikiem polskiego ą, ę często jest słowackie u lub ú np:

Błądzić -> blúdiť

Oni pracują -> oni pracuju

Sąd -> súd

Męczyć -> múčiť

Gołąb -> holub

Wyłączny -> výlúčny

Kawę -> kavu

Ząb -> zub

Odpowiednikiem polskiego rz jest słowackie r. Czasem -rze- zmienia się na słowackie -rie- np.:

Rzeka -> rieka

Rzec -> riečť

Ale: rzemiosło -> remeslo

Tatrzański -> tatranský

Odpowiednikiem polskiego ć jest słowackie ť np. lubić – lubiť

WYRAZY ZDRADLIWE

Właściwą naukę języka zaczniemy od zapoznania się z listą najpopularniejszych wyrazów zdradliwych, które są identyczne lub prawie identyczne, jak polskie, ale znaczą zupełnie co innego. Nie ma ona nic wspólnego ze słynnym polskim nabijaniem się z wyrażen typu „kukuričku na patičku”, albo „bytka či ne bytka, oto je zapytka” – takie zwroty nie istnieją ani w języku czeskim, ani słowackim i są po prostu legendą. Nie znaczy to wcale, że w języku słowackim nie ma słów zdradliwych, które mogą być przyczyną kłopotów, pomyłek, ale i kupy śmiechu. Po prostu na samym wstępie trzeba się ich nauczyć, aby uniknąć problemów – i tyle. Oto one.

SK stan – namiot

(PL stan – SK stav)

SK postel – łóżko

SK čerstvý – PL świeży

SK opakovať – powtórzyć ;)

SK prítomný – obecny

SK stolička – krzesło

SK obecný – gminny

SK stolík; stôl – stół

SK frajerka – dziewczyna

SK kreslo – fotel

SK frajer – chłopak

SK podoba – forma, kształt

SK strom – drzewo

SK podobat' sa (na niečo) – być podobnym do czegoś

SK nápad – pomysł

SK niečo ma napadlo – mam pomysł

SK práve (czyt. prawie) – właśnie

(PL prawie – SK takmer)

SK bavit' sa o niečom – rozmawiać o czymś

SK jahody – truskawki

SK konečne – w końcu

SK láska – miłość

SK som spokojný – jestem

SK nech sa páči , páči sa - proszę

zadowolony

(podając coś)

SK droga – narkotyk

SK vypnúť – wyłączyć

SK farba – kolor

SK odchody - odjazdy

SK pachnúť – śmierdzieć

SK denný bar – bar dzienny

SK zapach – smród

SK úroda – plony, zbiory

SK zálety - zaloty

SK úrok – odsetki

SK manažér odbytu – menedžer
sprzedaży

SK divadlo – teatr

SK objednať – zamówić

SK vážení diváci – szanowni widzowie

SK pas - paszport

SK hruby – arogancki

SK listok - bilet

SK dodávať – doreczac / dostarczac

SK bývať – mieszkać

SK opakovanie - powtorzenie

SK meškať – spóźniać się

SK obaliť – zapakować

SK lekárň – apteka

SK volať – dzwonic

SK vozidlo – auto

SK stari rodičia - dziadkowie

SK linka - linia (autobusowa)

SK kýbeľ – wiadro

SK iba – tylko

SK prasa – swinia

SK asi – chyba

SK vedieť - umieć

SK chyba – błąd

SK odporný – obleśny

SK porucha - awaria

SK počuť – usłyszeć

SK citiť – czuć

SK kurenie – ogrzewanie	SK nesmiet' – nie potrafić, nie móc
SK kúra – kuracja	SK pokazit' – zepsuć
SK sliepka – kura	SK cena – nagroda
SK slečna – panna	SK strecha - dach
SK stolica – stolec	SK lyže - narty
SK kočka – ładna dziewczyna, laska	SK super – rywal
SK chuť – smak	SK zubár – dentysta
SK jednoduché – proste	SK pokus – próba
SK prosto – po prostu	SK pokuta – kara, mandat
SK rovno – prosto (ist' rovno – iść prosto)	SK chytrý – sprytny
SK pozorovat' – patrzeć	SK ľutovat' – żałować
SK zbadat' – spostrzec	SK žalovat' – zaskarżyć
SK skúsiť – sprawdzić, testować	SK sklamanie – rozczarowanie
SK sranda – kawał, żart, heca	SK klam – złudzenie
SK riešiť – rozwiązywać, decydować	SK základ – podstawa
SK chápat' – rozumieć	SK pohár – szklanka
SK správne – prawidłowo	SK sklad – magazyn
SK záchod – ubikacja	SK zakon – ustawa, prawo
SK zakonník – kodeks	SK ustava – konstytucja

SK vláda – rząd

SK moc – władza, siła

SK mocenský – siłowy

SK sporit' – oszczędzać

PODSTAWY GRAMATYKI

Słowacka gramatyka w zasadzie jest bardzo podobna do polskiej i dlatego nie trzeba jej się specjalnie uczyć. Po prostu odmieniamy słowa intuicyjnie, tak jak w języku polskim. Są oczywiście pewne istotne różnice, które pokrótce przedstawimy poniżej. Natomiast jeśli wchodzić w szczegóły, to drobnych różnic jest multum, ale nie ma sensu się tego uczyć (przynajmniej na tym poziomie znajomości języka), bo nauczanie się wszystkich niuansów jest praktycznie niemożliwe, a i tak niewiele to zmienia. Np. nie ma sensu zastanawiać się, która forma jest poprawna: że jedziemy „do Hainburga“, czy „do Hainburgu“ – i tak zostaniemy zrozumieni, a tych wszystkich niuansów z czasem nauczymy się intuicyjnie, w toku używania języka.

ODMIANA CZASOWNIKÓW

Odmiana czasownika **być** jest następująca:

Ja som

Ty si

On, ona, ono je

My sme

Vy ste

Oni sú

W praktyce, podobnie jak w języku polskim, często pomija się osobę i mówi się np.

Som hladný – jestem głodny (Nie trzeba mówić: **Ja** som hladny – Ja jestem głodny)

Si teraz slobodný? – Jesteś teraz wolny (Zamiast: Ty si teraz slobodný? – Czy ty jesteś teraz wolny?)

Sme tu spolu. – Jesteśmy tu razem (zamiast: My sme tu spolu – My jesteśmy tu razem).

Odmiana pozostałych czasowników odbywa się poprzez dodanie końcówki do bezokolicznika zgodnie z zasadą:

ja -m, ty -š, on (ona, ono) -a, -e, -i, my -me, vy -e, oni -u, -ia. Np:

ja spím, ty spíš, on (ona, ono) spí, my spíme, vy spíte, oni spia

(...)

Zakończenie

Jeśli spodobał Ci się ten ebook, z pewnością spodoba Ci się również portal internetowy „[Port Europa](#)”, prowadzony przez autora tej publikacji. Znajdziesz tam praktyczne informacje na temat krajów Europy Środkowej, ich języków, kultury oraz realiów społeczno-politycznych. W szczególności, tematyka portalu obejmuje następujące państwa: Ukraina, Słowacja, Białoruś, Czechy, Austria, Węgry, Mołdawia, Litwa oraz kraje bałkańskie.

Na portalu można się zapisać na bezpłatne kursy internetowe języków środkowoeuropejskich: ukraińskiego, białoruskiego, słowackiego, czeskiego, niemieckiego oraz rosyjskiego slangu. Na słowackiej wersji językowej portalu prowadzony jest też bezpłatny e-kurs języka polskiego dla Słowaków, a na ukraińskiej – polskiego dla Ukraińców. W przygotowaniu – język węgierski, chorwacki i litewski.

Na www.porteuropa.eu znajdziesz także ważne wskazówki na temat dalszej nauki języka. Jakże inne podręczniki warto kupić, gdzie słuchać zagranicznego radia on-line itp.

Zachęcamy również do kontaktu z autorem poprzez polubienie strony „Port Europa” na Facebooku: www.facebook.com/porteuropa.eu

Motto portalu – „Nie ma kangurów w Austrii” może w pierwszej chwili zaskakiwać. Jakże kangury, co to ma wspólnego z Europą Środkową? Tymczasem to właśnie pytanie o kangury na wiedeńskich ulicach czy niedźwiedzie brunatne na ulicach ukraińskich miast – to typowa reakcja Amerykanów, odwiedzających naszą część Europy. Możemy się śmiać z tego, że Amerykanie myślą Austrię z Australią, a Ukrainę z Syberią, ale zastanówmy się: czy my aż tak jesteśmy od nich lepsi? Co tak naprawdę wiemy o naszych najbliższych środkowoeuropejskich sąsiadach: Słowacji, Austrii, Białorusi, poza oklepanymi hasłami? Czy potrafimy wymienić nazwisko austriackiego kanclerza, prezydenta Słowacji czy premiera Białorusi? Czy znamy jakieś zespoły rockowe z tych krajów? Czy wiemy, jak żyją zwykli Słowacy czy Białorusini, albo dlaczego warto się wybrać turystycznie i co zobaczyć w Mińsku, Koszycach lub austriackim Burgenlandzie?

O tym wszystkim i nie tylko przeczytasz na portalu „Port Europa”. Portalu innym niż wszystkie. Serdecznie zapraszamy!

To jest bezpłatny fragment ebooka. Zachęcamy do zakupu pełnej wersji podręcznika.